

„Klasszikus könyvtár, innovatív könyvtár és ami a kettő között van...”¹

Erdőkertes az agglomerációs gyűrű külső szélén helyezkedik el, Budapesttől 26 km távolságra (Gödöllőtől 12 km-re, Veresegyház és Órbottyán közvetlen szomszédságában).

Lakóinak száma kb. 8600 fő, ebből 8000 az állandó lakos. Az utóbbi 15 év alatt duplázódott meg. A növekedésnek vannak előnyei, de hátrányai is: az új beköltözők általában a fővárosban dolgoznak, s csak nagyon kis részük vesz részt a község életében.

A terület évszázadok óta legnagyobb részben a Váci Püspökség, kismértékben a veresegyházi gazdák birtoka. A XX. század fordulója körül a Püspökség birtokértékesítése után a területen 3 nagybirtokrész alakult ki: 1898-ban 478 kat. hold. kincstári birtok, 1903-ban 1135 kat. hold Roheim birtok és 1907-ben 659 kat. hold. Palotai birtok.

Az 1910-re elkészített parcellázási térkép 970 lakótelket, névvel ellátott úthálózatot, valamint a templom, iskola, temető és piac helyét is kijelöli. Az alapító Roheim Sámuel a fiáról – aki később világhírű etnográfus lesz – utcát és a Magas partot Géza hegynek neveztetni el. Az értékesítések dátumát 1910. október 1-jével jegyezték be, függetlenül a vásárlások időpontjától. Ezt az időpontot tekinthetjük a község születésnapjának. A cselédek és mezőgazdasági munkások mellé zömében újpesti munkások és kistisztviselők települnek. Az 1911-ben meginduló vasúti közlekedés még a Roheim-telepnek nem biztosít vasúti megállót.

Rövid könyvtártörténet

1924-ben Fekete János tett először javaslatot községi könyvtár létesítésére, amikor könyvek adományozására hívta fel a lakosság figyelmét. Hamarosan összegyűlt mintegy 80 kötet, mely akkoriban már könyvtárnak számított. Ezt az iskolában, egy szekrényben tárolták, kezelői az iskola tanítói voltak. A legközelebbi könyvekkel kapcsolatos feljegyzés Gönczi László kihelyezett tanácsi megbízott 1955-ben keltezett jelentésében található, melyben kéri, hogy az amúgy is szűk tanácsi irodába ömlesztett, mintegy 250 kötet könyvet helyezték máshova. A könyvek az iskolába kerültek, a könyvtárosi feladattal egy

tanítónőt bíztak meg. Az 1958-as beszámoló szerint már 324 kötet volt, melyből községi könyvtárként 82 kötetet tartottak nyilván, a többi a nevelői szakkönyvtárhoz tartozott. A községi és iskolai könyvtárat továbbra is együtt tartották, a 465 kötet elhelyezésére továbbra is egy szekrény állt rendelkezésre. 1960-ban tanácsi pénzből 87 kötetet vásároltak, ugyanakkor Dobróczy Zoltán közbenjárására a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 396 db használt ifjúsági irodalmi könyvet ajándékozott a községnek.

A könyvtárat 1963-ban a tanácsház egyik raktárhelyiségében helyezték el. A könyvtár állománya 1964-ben 2521 kötet, az olvasók száma 240 fő. Mivel a tanácstermet házasságkötő teremmel alakították át, a felszabadult helyiségbe költözhetett át a könyvtár.

Ezekben az években egyre sürgetőbbé vált egy rendes, új kultúrház építése, ám erre központi támogatást csak úgy kapott a Községi Tanács, hogyha a kultúrház egyben magába foglalja a községi könyvtárat is. A felépült Klubkönyvtárban (1967) összevontan helyezték el a községi könyvtár és az iskolai könyvtár állományát.

Az új iskola felépülése után külön általános iskolai könyvtártermet alakítottak ki, az ifjúsági könyvek átkerültek a Klubkönyvtárból az iskolába. A Klubkönyvtárból Ady Endre Művelődési Ház lett, majd 2004 januárjában az átépítés után Erdőkertesi Faluház és Könyvtár néven működött tovább.²

Tehát itt nem beszélhetünk tipikus összevonásról, az élet hozta úgy, hogy a „köz-művelésre” a kétféle intézmény szimbiózisban működjék. Nem is valósulhattak volna meg a későbbiekben említett programok az egy fő könyvtárossal.

A Faluház

Mi a helyzet ma?

Az Erdőkertesi Faluház és Könyvtár fenntartója Erdőkertes Község Önkormányzata. Általános gyűjtőkörű közművelődési nyilvános könyvtár vagyunk, a teljes állomány szabadpolcon van elhelyezve. Könyvraktárunk nincs, ennek nagyon érezzük a hiányát. Ám a hely – az épület – nem bővíthető, ezért az egyetlen megoldást választottuk: a Közművelődési Irodát (melyet egy hármast üvegajtó választ el a könyvtártól, és 28 m² az alapterülete) átalakítjuk gyermekkönyvtárrá, s a jelenlegi gyermeksarokkal bővül a felnőtt

könyvtár tere. A közművelődési iroda funkcióját a legkisebb földszinti klubterem veszi át. A bútorok tervezését megrendeltük.

A könyvtárban számítógépes nyilvántartásunk van, a Szikla integrált könyvtári rendszerrel használjuk, vonalkódos rendszerrel kölcsönzünk. A Szikla szolgáltatásai közül a szoftverkövetést és az adatbázis-követést vesszük jelenleg igénybe. Minél előbb szeretnénk az OPAC (elektronikus katalógus) szolgáltatással bővíteni a könyvtár működését.

A könyvtári feldolgozást, bevételezést kulturális közfoglalkoztatottak segítik, akik a NetLib Kft. által szervezett SZIKLA alaptanfolyamokon vettek/vesznek részt, ahol megismerik az integrált könyvtári rendszer használatának alapjait.

A legutóbbi statisztikai adatokból

A könyvtári állomány 2017. december 31-én: 24186 db dokumentum. 2017-ben 988 kötet könyvet vételeztünk be. A költségvetésből 951 ezer forint értékben 258 db dokumentumot vásároltunk, közel 200 ezer forint értékben a Márai-program pályázati keretén belül 87 db könyvet válogathattunk. A lakosságtól folyamatosan kapunk könyveket, melyek közül 643 db könyvet vételeztünk be, a többi továbbadjuk különböző intézményeknek, a megmaradt könyveket további válogatás után nagyon kedvező áron kiárusítjuk, s a befolyt összeget új könyvek vásárlására fordítjuk.

2017-ben a beiratkozott olvasók száma 313 fő, ebből 124 fő 14 év alatti, 136 fő 14 – 65 év közötti, 53 fő 65 év feletti. Új beiratkozó: 62 fő. Könyvtárközi kérésünk 12 db dokumentum volt, ebből 11 db-ot tudunk olvasóink rendelkezésére bocsájtani.

Könyvtári óra bábózással

Könyvtári rendezvény (közönségtalálkozó, olvasáskultúra-fejlesztő és -használóképzést szolgáló programok) 10 alkalommal volt, melyen összesen 349 fő vett részt.

Az Internet Fiesta programján ötödik éve veszünk részt. Célja, hogy a világhálón megtalálható online kulturális tartalmakat a könyvtárak megosszák az érdeklődőkkel, érdekes, informatív vagy játékos formában hívják fel a figyelmet a web nyújtotta lehetőségekre.

E programnak évek óta része a Faluházban működő Mikrokontroller Klub bemutatása, az általuk épített és használt 3D nyomtató használatával, a vonalkövető robotok megismertetésével, s egyéb, a jövő, de inkább már a ma technikájának a közzététele.

Internet Fiesta a Mikrokontroller Klub tagjainál, 2017

Az Országos Könyvtári Napokhoz pedig már tizenegyedik éve csatlakozott intézményünk. A Faluház Mikrokontroller klubja ennek során is több esetben bemutatkozott, a 3D nyomtatás mindig vonzza az érdeklődőket. A klubtagok autonóm robot bemutatót tartottak, melyeket saját maguk készítettek és programoztak. 2017-ben a gödöllői könyvtár is meghívta az OKN-programja keretében a csoportot egy egész napos bemutatóra. A különböző, faluházban rendszeresen működő csoportjaink programjait is regisztráltuk az OKN napokra.

2011-ben NKA-s pályázatból készítettünk egy könyvtári képes tájékoztató füzetet azal a céllal, hogy információkat nyújtsunk a könyvtár működéséről, szolgáltatásainkról. Természetesen az jól látható, hogy amit abban bemutattunk, az csakis egy csapatmunka során jöhetett létre. A képes kiadvánnyal az új beköltözőknek az érdeklődését kívántuk felkelteni, egyben segítséget nyújtani vele a beilleszkedésükhöz. Fontosnak tartjuk, hogy látogatóink értesüljenek az általunk kínált lehetőségekről, s azt is, hogy bennünket számon tartsanak mint információs és „kulturális pontot”.

A Könyvtár feladatául tűzte ki, hogy Erdőkertes és a környező települések lakosai számára biztosítsa az információhoz való szabad hozzáférést a magyar és az egyetemes szép-, szak- és ismeretterjesztő irodalom alkotásain keresztül. Információs szolgáltatásaival, sokszínű kulturális programjaival szolgálja a lakosság (kulturális) igényeit. Ezt nem tehetné meg, ha a településen az 1 fő könyvtáros látná el csupán a könyvtári munkát.

Az intézmény teljes létszáma az intézményvezetővel együtt 5 fő: 1 könyvtáros, 1 művelődésszervező, 1 gondnok-karbantartó, aki a technikai és informatikai feladatokat is ellátta, és 1 takarító van állományban. Az intézményvezető és a szakalkalmazottak munkáját kulturális közfoglalkoztatott munkatársak segítik. Az elmúlt években önkéntes munkásokat is foglalkoztattunk, s fogadunk középiskolásokat is közösségi munkavégzésre.

A Könyvtár és a Faluház esetünkben szerves egységet képez, a könyvtáros a közművelődési programok aktív közreműködője (fotós, videós, jegypénztáros, terembér-beszedő, pályázatíró stb.) és a többi munkatárs is részt vesz a könyvtári programok szervezésében és lebonyolításában is.

Nézzünk át egy kicsit a „másik” oldalra is

A közösségi művelődés „résztérsületen” arra törekszünk, hogy minden korosztálynak és rétegnek változatos programokat kínáljunk, s az egyre nehezedő körülményeket is figyelembe vegyük.

Nyitott, kezdeményező, pezsgő közösségi, társadalmi életet indukálunk, hogy minél több helyi és környékbeli polgár nálunk hasznosan szabadidejét. Felkutatjuk és bemutatjuk községünk értékeit, történeti emlékeit, és művészeti csoportjaink, képzőművészeti kiállítások által mutatjuk be napjaink kultúráját. Színházi előadásokat, koncerteket szervezünk, évente 6-8 új kiállítást nyitunk, melyek irodalmi-zenei események is egyben.

Készül Padiák Miska bácsi mini életmű kiállítása, 2012

Rendkívül jó az együttműködés az óvodákkal, az általános iskolával és jó kapcsolatot ápolunk a környezetben más intézményekkel is, kiállítások, vetélkedők kapcsán.

Az óvoda és iskolák nagyobb létszámot mozgató rendezvényei nálunk vannak (mesemondó-, versmondó- és dalverseny, évnyitó-évváró, kiállítások, stb.). A veresegyházi Montessori Iskola mellett a Waldorf Iskola számára is biztosítottunk már kiállítási és bemutatkozási lehetőséget.

Programjaink a kimondottan gyermek-rendezvények kivételével általában minden korcsoportnak szólnak: a színházi előadások, a kiállítások, a nemzeti, társadalmi ünnepeinkhez kapcsolódó események. Egészségnapot, Pályaválasztási tanácsadónapot, „*Családi nap a természetben*” túrákat, vetélkedőket, könyvtári közönségtalálkozókat szervezünk.

Ugyancsak az ünnepekhez kötődnek a kézműves foglalkozások, amelyeken a manuális tevékenységek mellett az ünnepek hagyományairól is szó esik (farsang, húsvét, minden-szettek, advent).

Egyik célkitűzésünk, hogy felkutatjuk a környezetünkön található irodalmi és történelmi emlékeket, s ezt „behozzuk” a köztudatba, főleg a diákok számára, akiknek így a tananyag emberközelivé és könnyebben elsajátíthatóvá válik.

A „*Petőfi a Galga-mentén*” címmel összeállított vetélkedőnk is ezt a célt szolgálta, s emellett kutatásra, versengésre is készítette a diákokat – mivel a (volt) kistérség iskoláit is meg-

hívtuk. A díjazás mellett valamennyi résztvevőt elvittük az aszódi Petőfi Múzeumba, ahol Asztalos István nyugalmazott múzeumigazgató mesélt az ifjú Petőfiről.

Petőfi a Galga-mentén vetélkedő

Az előbbieken – a teljesség igénye nélkül – felsorolt közművelődési programok megvalósításában nagyon hasznos egy könyvtáros munkatárs szaktudása. Szakmai kapcsolatainkat mindkét intézményrész országos, megyei, kistérségi szervezeteivel tartjuk, a szakmai egyesületekkel szintén.

Tizenegy évvel ezelőtt csatlakoztunk a Gödöllő Környéki Regionális Turisztikai Egyesülethez, ezáltal még szélesebb körben értesülhet célközönségünk a programjainkról (honlap, nyomdai kiadványok), hiszen a mostanában előtérbe került kulturális turizmus a mi palettánkon már régóta szerepel. 2011 óta megjelenik kínálatunk a HUNGARYCARD katalógusában is. *A Gödöllői Műsorfüzetben* 2008 januárjától jelentettük meg (díjmentesen) programjainkat, 2014-ig, melyből a Gödöllő-környéki települések lakói is értesültek kulturális kínálatunkról (azóta kizárólag városi kulturális rendezvények számára készül a műsorfüzetük).

Intézményünk honlapja 2009 tavasza óta nyújt naprakész információkat a rákattintó érdeklődőknek.

A gödöllői Művészetek Háza vezetésével és munkatársaival kiépített kapcsolat következtében hívtak meg bennünket tíz évvel ezelőtt a TÁMOP 3.2.3/09/2 KMR pályázat konzorciumi tagjának. 19 hónapos programot dolgoztunk ki, tizenhat szakkört – ebből négy közel másfél évig tartott – és négy nyári táborot építettünk a programba. Megvalósításukhoz 1.609.368 Ft-ot fordíthattunk eszközbeszerzésre és közel egymilliót anyagköltségre (a 60.648.504.-Ft-ból a mi részünk 21.795.257 Ft volt). Ennek következtében gazdagodtunk három komplett számítógéppel, hozzá szoftverekkel és vágóprogramokkal, videókivetítővel, kamerával, fényképezőgéppel, rézkarcpréssel. Mindez természetesen a „könyvtári részleg”, az olvasók és gyermekeik hasznára és használatára is szolgált, s szolgál ma is.

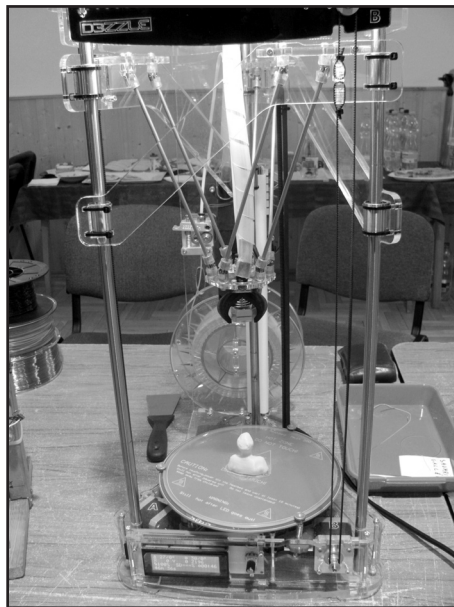
Összegzés

Az elmúlt években a gazdasági helyzet nem annyira pozitív változásai arra ösztönzik a döntéshozókat, hogy az erőforrásokat nem szabad szétforgácsolni. Nem mindenhol lehet párhuzamosan a két intézménytípust finanszírozni, különösen a viszonylag kisebb településeken, és itt nem is a szó szoros értelmében vett kistelepülésekre gondoltam. Ahol összevonásokról kell dönteni, bizonyára sok érdek sérül. A változásoknak általában nem nagyon szoktunk örülni – bár, ha belegondolunk, a változásokat nekünk magunknak kellene előidézni, a haladás érdekében (s ezt sokszor meg is tesszük). Erről (is) szól az innováció.

A mi szakmánknak – a mi szakmainknak – arra kell törekednie, hogy olyan fúzió, olyan kompromisszum köttessék, ahol a változásokat elszenvedők a lehető legkisebb mértékben sérülnek, s a változás a célközönségünk javát szolgálja. Hiszen végül is mi ezért vagyunk. A köz, a közösség szolgálatára.

Jegyzet

1. Az előadás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár „3i (Informálni, integrálni, inspirálni)” könyvtár-szakmai sorozatának keretében, a Könyvek tára – Használók tere című konferencián hangzott el 2018. május 24-én, a FSZEK Központi Könyvtárában.
2. Az adatok forrása: Asztalos István – Zombor István: A 100 éves Erdőkertes. Erdőkertes: Erdőkertes Község Önkormányzata, 2010.

Erről (is) szól az innováció
II. Országos Erdőkertesi Mikrokontroller Napok, 3D nyomtatás